

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ**

**ПОЛІТИКА ТА ПРАВО
В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ:
ПОШУК РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

...

23 КВІТНЯ 2024

**Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2024**

УДК 32:341.3«364»(082)
П 50

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 8 від 28 березня 2024 року)*

П 50 **ПОЛІТИКА ТА ПРАВО В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ: ПОШУК
РІШЕНЬ** : збірник матеріалів Міжнарод. наук. конф. / за заг. ред.
П. В. Горінова ; Навчально-науковий інститут права та політології
УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 23 квітня 2024 р.). – Київ :
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 399 с.

Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Політика та право в умовах дії воєнного стану: пошук рішень» містить короткий зміст результатів науково-дослідних робіт наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та студентів закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячено аналізу й оцінці політичних і правових аспектів у контексті воєнного стану, з особливим акцентом на українські реалії та міжнародну перспективу. У збірнику широко представлені теми, що стосуються захисту прав людини, правового регулювання під час воєнного стану, ролі національних та міжнародних інституцій у забезпеченні правопорядку та справедливості. Велика увага приділена питанням соціального захисту військовослужбовців та цивільного населення, особливостям правосуддя в умовах воєнного стану. Дослідження в збірнику відзначаються глибоким аналітичним підходом та різноманітністю методологій, що дозволяють оцінити складність та багатовекторність правових і політичних викликів сучасного світу.

Збірник є джерелом для науковців, юристів, політологів, а також для всіх, хто цікавиться глибоким розумінням сучасних правових і політичних реалій. Він сприяє науковому діалогу, обміну знаннями та досвідом між фахівцями різних галузей, що є ключовим для вироблення комплексних підходів до вирішення глобальних викликів сучасності.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 32:341.3«364»(082)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-MK_NNIPiP_2024

© Автори публікацій, 2024
© ННПіП УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

Ігор БЛОХІН / Ihor BLOKHIN

*здобувач вищої освіти третього рівня (доктор філософії у галузі права)
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

Павло ГОРІНОВ / Pavlo GORINOV

*кандидат юридичних наук, доцент, заслужений працівник соціальної сфери України,
директор Навчально-наукового інституту права та політології,
доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК ОБ'ЄКТА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Публічні закупівлі є невід'ємним елементом функціонування державного сектору економіки та мають широкомасштабний вплив на ефективність використання бюджетних коштів та розвиток національної економіки загалом. Вони охоплюють придбання товарів, робіт і послуг державними органами, установами та організаціями за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також коштів державних цільових фондів з метою задоволення суспільних потреб. Згідно з даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), обсяг публічних закупівель у країнах-членах цієї організації в середньому становить близько 12% валового внутрішнього продукту. Зважаючи на масштаби та суспільну значущість публічних закупівель, держава здійснює їх системне регулювання.

Закупівельна діяльність у загальному розумінні є комплексом процедур, що регламентують процес вчасного забезпечення суб'єкта господарювання необхідними товарно-матеріальними ресурсами в необхідній кількості необхідної якості. Публічна ж закупівля – це придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому Законом України «Про публічні закупівлі» [1].

Основними цілями державного регулювання публічних закупівель є:

Забезпечення раціонального та ефективного використання бюджетних коштів шляхом створення умов для справедливої конкуренції між постачальниками та вибору найбільш вигідних пропозицій на основі об'єктивних критеріїв оцінки.

Підвищення рівня прозорості та підзвітності процесу публічних закупівель на всіх його етапах з метою запобігання корупційним ризикам, зловживанням та марнотратству бюджетних ресурсів.

Забезпечення рівних можливостей та недискримінації для всіх потенційних учасників процедур закупівель незалежно від форми власності, країни походження, розміру підприємства чи інших факторів.

Сприяння розвитку добросовісної конкуренції на ринку товарів і послуг, що закуповуються за державні кошти, стимулювання економічної активності та залучення більшої кількості суб'єктів господарювання до участі в публічних закупівлях.

Використання системи публічних закупівель як інструменту для досягнення соціальних та екологічних цілей державної політики, зокрема шляхом встановлення відповідних кваліфікаційних та технічних вимог до предмета закупівлі.

Для реалізації зазначених цілей держава створює відповідне законодавче підґрунтя та запроваджує механізми регулювання публічних закупівель на різних рівнях управління. Це передбачає формування спеціалізованих органів, відповідальних за організацію, контроль і моніторинг закупівельного процесу, а також системи оскарження рішень замовників для захисту прав учасників та підвищення рівня конкуренції. Крім того, держава може використовувати фіскальні та нефіскальні інструменти регулювання з метою підтримки вітчизняних виробників під час здійснення публічних закупівель.

Водночас, регулювання публічних закупівель відбувається не лише на національному, а й на наднаціональному рівні. Так, низка регіональних торговельних угод, зокрема Угода СОТ про державні закупівлі, містить положення щодо лібералізації та уніфікації правил здійснення закупівель у державному секторі, спрямовані на забезпечення більш вільного доступу іноземних постачальників до національних ринків публічних закупівель. Якщо говорити детальніше про законодавчу базу, то закупівельна діяльність держав – учасниць Світової організації торгівлі (СОТ) повинна відповідати нормам Угоди про державні закупівлі (далі – УДЗ; також Agreement on Government Procurement, або GPA). У зв'язку із вступом у дію в 2016 р. Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, норми національного законодавства в галузі державних закупівель, мали бути гармонізовані з відповідним законодавством ЄС. Важливо, щоб законотворча діяльність у цій галузі не мала суто формального характеру і брала до уваги пріоритети національної економічної політики [2].

Отже, публічні закупівлі є комплексним об'єктом державного регулювання економіки, що поєднує в собі фіскальні, адміністративні, правові та інституційні аспекти. Ефективне регулювання цієї сфери є надзвичайно важливим для забезпечення прозорого та раціонального використання бюджетних коштів, створення сприятливого конкурентного середовища, підтримки вітчизняних виробників, а також досягнення стратегічних соціально-економічних цілей розвитку держави.

Важливість державних закупівель у сучасній світовій та національній економіці важко переоцінити. Це пояснюється величезністю обсягів державних закупівель. Державні закупівлі становлять від 10 до 15 % ВВП для розвинених країн світу. Для країн, що розвиваються, ця частка може становити до 20 % ВВП. Слід також зауважити, що деяка частка державних замовлень, насамперед, на задоволення потреб армії, часто класифікується окремо і не підпадає під відповідне законодавство. Країни не зобов'язані дотримуватись норм УДЗ, коли це суперечить інтересам національної безпеки. Деякі політично або соціально чутливі сектори економіки, такі як медицина, постачання енергоносіїв, комунальне господарство, публічний транспорт, також можуть розглядатися окремо. Якщо враховувати державні витрати за цими спеціальними категоріями, частка державних закупівель може сягати третини ВВП [3, с. 131].

З моменту запровадження реформи в сфері публічних закупівель в Україні спостерігається позитивне зростання цього ринку: з 2018 по 2019 рр. кількість організаторів збільшилася на 46 % (з 26,6 тис. до 38,87 тис.), ілюструючи прогресуючий приріст (у 2018 році на 5 % порівняно з 2017 роком, а у 2019 році – вже майже на 39 %); кількість учасників публічних закупівель зросла вдвічі (з 127 тис. до 266 тис.). Продовжується наближення до стандартів Європейського Союзу в сфері здійснення державних закупівель. З іншого боку негативними аспектами залишаються незначна частка договорів з іноземними учасниками, переважання неконкурентних

методів здійснення публічних закупівель, нерівномірність розподілу публічних закупівель між регіонами України. Діюча система публічних закупівель потребує постійного удосконалення з метою пошуку більш раціональної і прийнятної для української економіки моделі розвитку та функціонування системи публічних закупівель. Про це свідчить наявність проблем у проведенні процедури закупівель, як з нормативно-правової точки зору, так і з організаційної, проблем порушення процедури, проблем відсутності належної кваліфікації суб'єктів публічних закупівель тощо. Таким чином, проблема підвищення ефективності публічних закупівель у сталому розвитку національної економіки України за рахунок їх державного регулювання є актуальною і невирішеною [4, с. 23-24].

Згідно з офіційними даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, за минулий рік система пережила деяку трансформацію під вимоги воєнного часу – була суттєво скорочена тривалість процедур, з'явилася можливість приховувати саме чутливу інформацію, був масштабований такий швидкий та ефективний інструмент закупівель, як Prozorro Market. У результаті обсяги закупівель, які були проведені через систему Prozorro, у 2023 році зросли утричі – до 480 млрд грн. І станом на останні місяці понад 80% коштів на закупівлях витрачаються саме через систему Prozorro, а отже у конкурентний та відкритий спосіб [5].

Підсумовуючи, можна зазначити, що публічні закупівлі є життєво важливою сферою державного регулювання економіки. Завдяки своєму масштабу та впливу на ефективний розподіл бюджетних ресурсів, вони виступають інструментом досягнення низки економічних, соціальних та екологічних цілей державної політики.

Ключовими напрямками державного регулювання публічних закупівель є створення законодавчої бази, формування інституційного середовища, забезпечення прозорості та підзвітності, підтримка добросовісної конкуренції, а також врахування зобов'язань в рамках міжнародних торговельних угод. Ефективне регулювання дозволяє раціонально використовувати бюджетні кошти, залучати більше суб'єктів господарювання, стимулювати економічну активність та розвиток вітчизняних виробників.

В Україні система публічних закупівель пережила суттєву трансформацію під впливом воєнного стану, проте зберегла основні засади прозорості, конкурентності та відкритості. В подальшому важливо продовжувати адаптацію вітчизняного законодавства до європейських норм та стандартів, усуваючи наявні проблеми на шляху формування оптимальної моделі публічних закупівель в інтересах національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шалева О. І. До питання оцінювання ефективності публічних закупівель. *Підприємництво і торгівля*. 2023. С. 69–77.
2. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2016 № 418-р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/184-2016-%D1%80>
3. Мельников О. С. Особливості публічних закупівель як об'єкта державного регулювання економіки. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 1. С. 129–135.
4. Севостьянова Г. С. Державне регулювання публічних закупівель в умовах євроінтеграційних процесів : дис. ... канд. ек. наук : 08.00.03. Харків, 2021. 260 с.

5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Підсумки публічних закупівель. 2023.
URL : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=38c083f3-2571-466a-95833b43c2804ad9&titleReformaDerzhavnikhZakupivel>

УДК 321.01:17.022.1]:004.77

Ірина БУРКОВСЬКА / Iryna BURKOVSKA

аспірантка кафедри державного управління

*Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ)*

СУЧАСНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ

Продовжується зростання інтересу до досліджень щодо іміджу держави. Загалом, конструювання іміджевої складової держави є стратегічною задачею будь-якої країни, де позитивний імідж це стратегічний ресурс, значима конкурентна перевага, яка дозволяє зробити голос країни на світовій арені – сприйнятливим, а виражені нею ідеї та концепції – достойними уваги, а її саму привабливим місцем для інвестицій та туристів. Коли мова йде про ефективну іміджеву політику держави, виникає образ держави з високим рівнем економічного розвитку та культурними надбаннями. Вдало сформований імідж держави – важлива складова для проведення державою успішної внутрішньої, а тим більше зовнішньої політики.

Саме імідж забезпечує привабливість і довіру до держави, відіграючи важливу роль у якості компонента «м'якої сили». Привабливість формувалася через такі ресурси «м'якої сили» як культура, ідеологія, внутрішня політика, стан фінансової та економічної систем.

У різні історичні періоди були різні способи інформаційного впливу на суспільство та на інші держави. До створення засобів дистанційного зв'язку – основними поширювачами інформації були торговці, моряки та посланці (дипломати). Вони історично передавали інформацію про свою державу та розповсюджували відомості про країни, в яких перебували.

Сьогодні інші підходи до передачі інформації – швидкі, мають можливість її кодувати та зберігати, а цьому процесу сприяло накопичення знань, що призвело до виникнення комп'ютерів й з часом формування Інтернету.

Тому, починаючи з 80-х років ХХ століття набувають стрімкого поширення інтернет-ресурси. І станом на сьогодні саме інтернет засоби поширення інформації є основним постачальником відомостей про державу, її керівництво та роботу інституцій.

Це важливо, адже формування позитивного інформаційного поля довкола держави впливає на усі без винятку сфери її функціонування. Це дозволяє формувати торгово-економічні зв'язки з іншими країнами, залучати інвестиції, висококваліфікованих спеціалістів, переймати досвід та вивчати культуру тощо.

Тобто, Інтернет впливає на формування масової свідомості, смаків споживачів інформації, у тому числі щодо привабливості чи непривабливості певних політичних перспектив країни, іміджу політичної влади в цілому або окремих політичних акторів,